

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/2821,Twarze-piotrkowskiej-bezpieki.html>
06.04.2026, 01:59

Twarze piotrkowskiej bezpieki

11.12.2008

12 grudnia br. o godz. 16.00 w Miejskim Domu Kultury w Radomsku (ul. Brzeźnicka 5) odbyło się otwarcie wystawy „Twarze piotrkowskiej bezpieki”. Otwarcu towarzyszyła prelekcja dr Joanny Żelazko, historyka z Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej IPN w Łodzi.

Wystawa pokazuje twarze funkcjonariuszy zajmujących kierownicze stanowiska w WUBP w Łodzi, skupia się także na bełchatowskim, piotrkowskim i radomszczańskim aparacie bezpieczeństwa w całym okresie jego funkcjonowania. Na prezentowanych panelach, oprócz twarzy, znajdują się charakterystyki funkcjonariuszy, przebieg ich służby, zaprezentowano wycinki dokumentów pozwalających opisać postawę funkcjonariusza w przełomowych momentach, fragmenty dotyczące jego pracy w resorcie, poglądów, a także życia osobistego. Wystawie towarzyszy katalog.

Wystawę przygotowali pracownicy OBEP IPN w Łodzi. Scenariusz opracował Paweł Kowalski przy współpracy Leszka Próchniaka i dr Joanny Żelazko. Projekt graficzny przygotowała Milena Romanowska. Wykorzystano materiały z archiwum IPN w Łodzi. Ekspozycja jest częścią ogólnopolskiego projektu IPN, realizowanego w większości miast Polski.

Służby bezpieczeństwa w państwach, które znalazły się w sowieckiej strefie wpływów, miały pełnić rolę tarczy i miecza partii komunistycznych. Wszędzie tam, gdzie Józef Stalin instalował podporządkowane ZSRR rządy komunistów, organizowano pod nadzorem sowieckim aparat bezpieczeństwa. Pierwsi funkcjonariusze „bezpieki” wywodzili się z pepeerowskiej Gwardii Ludowej i Armii Ludowej, armii polskiej utworzonej w ZSRS i osób przeszkolonych przez NKWD. Byli to zaufani ludzie Moskwy, przeważnie agenci sowieccy. Najbardziej wpływową grupę stanowili funkcjonariusze NKWD, oddelegowani do Polski w charakterze doradców i nadzorców polskich towarzyszy.

W Polsce Urząd Bezpieczeństwa został włączony w struktury administracji państwowej. Już w utworzonym w Moskwie w 1944 r. Polskim Komitecie Wyzwolenia Narodowego wśród resortów znalazł się Resort Bezpieczeństwa Publicznego (od 1945 r. do 1954 r. Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego). Na jego czele stanął Stanisław Radkiewicz. Na wyzwolonych spod okupacji niemieckiej terenach zaczęły powstawać wojewódzkie, powiatowe i miejskie Urzędy Bezpieczeństwa Publicznego. Również w ważniejszych zakładach pracy organizowano placówki UB - Referaty Ochrony.

Na terenie ówczesnego województwa łódzkiego powstało 15 urzędów powiatowych oraz 6 miejskich. Te ostatnie na przełomie listopada i grudnia 1945 r. zostały zlikwidowane, a ich kompetencje przejęły w większości urzędy powiatowe. Urzędy bezpieczeństwa w miastach powiatowych Łódzkiego powstawały na przełomie stycznia i lutego 1945 r. Organizowały je grupy operacyjne (łącznie 42 osoby), wysyłane z WUBP w Łodzi. Składały się one z kilku osób, z wyznaczonym kierownikiem grupy. Ich celem było rozpoznanie sytuacji w terenie oraz znalezienie odpowiedniej siedziby. Następnie - przy współpracy z doradcami sowieckimi i miejscowymi ochotnikami - podejmowano czynności organizacyjne. Urzędy były zwykle lokowane w budynkach

zajmowanych w czasie okupacji przez Niemców, np. koszarach wojskowych lub mieszkaniach funkcjonariuszy policji. Liczbę funkcjonariuszy PUBP systematycznie zwiększano. Rekrutowali się często z miejscowej społeczności, dzięki czemu dysponowali znajomością terenu, lokalnych stosunków ludzi.

PUBP w Piotrkowie Trybunalskim zorganizowany został w pierwszych dniach lutego 1945 r. Zlokalizowano go w budynku przy ul. Sienkiewicza 10. Organizatorem Urzędu, a następnie jego pierwszym kierownikiem był dowódca piotrkowskiej grupy operacyjnej ppor. Antoni Pankowski. Na przełomie lutego i marca 1945 r. piotrkowski PUBP liczył 20 pracowników. Wielu z nich należało w czasie II wojny światowej do AL., choć w stosunku do wszystkich przyjmowanych do służby najważniejszym kryterium było to, że „zajęli postawę patriotyczną i postanowili bronić władzy ludowej”.

Do Radomska grupa operacyjna wysłana z Łodzi przybyła ok. 21 stycznia 1945 r. Kierował nią ppłk Józef Paszkiewicz, który został pierwszym kierownikiem miejscowego UB. Początkowo na siedzibę PUBP zajęty został budynek przy ul. Sienkiewicza 3, ale w połowie 1945 r. przeniesiono ją do posesji przy al. Kościuszki 6.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

TWARZE
PIOTRKOWSKIEJ
BEZPIEKI

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ -
KOMISJA ŚCIGANIA
ZBRODNI PRZECIWKO
NARODOWI POLSKIEMU
ODDZIAŁ W ŁODZI

ŁÓDŹ 2008

